

“Aprendre junts per viure junts”

**Bases per al Pla d'acció
(2007-2010)
per a avançar en l'educació
inclusiva de l'alumnat
amb barreres greus
per a l'aprenentatge
i per a la participació**

**Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació**

Índex

• Introducció.....	2
• Escolarització de l'alumnat discapacitat a Catalunya	5
• L'educació inclusiva	9
• Pla d'acció 2007-2010	12
• Bibliografia de referència.....	19

Introducció

Un dels reptes de les societats del segle XXI és avançar, col·lectivament, en la igualtat de drets i d'oportunitats de totes les persones, sense discriminacions per raons d'origen, de sexe o de capacitat.

L'educació inclusiva de tot l'alumnat en condicions d'igualtat, en què alumnes diferents comparteixen experiències i situacions d'aprenentatge, i aquestes esdevenen una oportunitat educativa de creixement personal i social per a tothom, crea nous marcs de convivència i genera noves complicitats que afavoreixen l'equitat i la cohesió social.

Les barreres a l'aprenentatge i la participació deriven, fonamentalment, de situacions del mateix context, d'interaccions entre les persones o de la interacció de l'alumnat amb el procés educatiu. Tradicionalment la resposta educativa a les barreres a l'aprenentatge i la participació, vinculades a discapacitats, ha generat en molts països, i també en el nostre, sistemes paral·lels en l'escolarització de l'alumnat.

En els darrers anys, la progressiva conscienciació per a la normalització de la vida de les persones amb discapacitat ha comportat transformacions significatives en tots els àmbits socials, i també en l'àmbit educatiu. Els debats sobre integració dels anys vuitanta han avançat progressivament en plantejaments d'inclusió escolar, social i laboral, prenent força els paradigmes basats en la cerca de qualitat de vida i d'igualtat d'oportunitats de totes les persones, incloses les persones amb discapacitat.

La Classificació internacional del funcionament de la discapacitat i la salut (CIF), aprovada en la 54a Assemblea Mundial de la Salut el dia 22 de maig de 2001, i la Convenció per a la defensa dels drets humans de les persones amb discapacitat, ratificada per la majoria d'estats membres de l'ONU el dia 30 de març de 2007, han donat un impuls a una nova cultura de la discapacitat amb dues propostions bàsiques:

1. La consideració de la discapacitat com un fenomen humà universal, no pas com un tret diferenciador d'una minoria social per a la qual calgui fer polítiques especials.

2. La comprensió de la diversitat com a fruit d'una interacció complexa entre les condicions de salut d'una persona, factors personals i d'entorn, en què la intervenció en qualsevol de les parts modifica o pot modificar les altres com a elements d'un sistema complex.

La Convenció per a la defensa dels drets de les persones amb discapacitat reconeix els drets dels infants i joves amb discapacitat de gaudir d'un sistema d'educació inclusiu, amb accés a l'educació obligatòria en les mateixes condicions que els altres membres de la comunitat, sense exclusió per raó de discapacitat, i els ajustaments i suports necessaris per potenciar el màxim desenvolupament acadèmic, personal i social.

En l'àmbit educatiu, la millora de la qualitat en l'educació de l'alumnat amb discapacitat s'ha anat concretant en diferents programes i accions encaminats a propiciar una educació sense discriminacions per a tot l'alumnat, que han de permetre avançar progressivament en l'assoliment dels objectius fixats pel Consell d'Europa per a l'any 2010.

En aquest nou paradigma el terme necessitats educatives especials dóna pas al concepte de "limitacions o barreres de les persones per al desenvolupament o la participació en diferents activitats", fet que afavoreix el plantejament de suports que facilitin de forma significativa la qualitat de vida i el funcionament general de la persona i la seva participació tant en els àmbits educatius com socials ordinaris.

Els centres educatius han d'assumir la responsabilitat d'acollir i educar de manera inclusiva tot l'alumnat com una tasca bàsica i fonamental dels seus projectes educatius i posar en marxa estratègies pedagògiques per atendre les diferències individuals en els contextos ordinaris.

El Pla per a la llengua i la cohesió social ha esdevingut un bon marc per a l'educació inclusiva de l'alumnat procedent de la immigració i de l'alumnat amb risc de marginació social.

Amb el Pla d'acció "Aprendre junts per viure junts", el Departament d'Educació vol potenciar l'accés de l'alumnat amb discapacitat a una educació inclusiva com un dels eixos bàsics de la qualitat del sistema educatiu català.

El sistema educatiu compta amb serveis educatius i experiències reeixides d'integració social, educativa i cultural de l'alumnat amb discapacitat, que permeten definir polítiques i estratègies per a l'educació en la igualtat, però que cal la implicació i la coordinació de tots els agents socials i institucionals per garantir la plena integració escolar i social de tot l'alumnat.

Aquesta proposta de bases per avançar en l'educació inclusiva de l'alumnat amb barreres greus per a l'aprenentatge ha estat elaborada amb la participació de diferents unitats del Departament d'Educació. Així mateix, s'han dut a terme diferents sessions de treball amb responsables dels serveis territorials i de la inspecció educativa per avançar en la planificació de recursos i serveis de suport per a l'atenció a l'alumnat amb discapacitat.

Atesa, però, la rellevància del Pla i la necessitat de comptar amb el màxim consens i complicitat per al seu desenvolupament, aquesta proposta ha estat contrastada i completada amb les aportacions d'experts, entitats i institucions vinculats a l'atenció a les persones amb discapacitat:

- experts universitaris
- serveis territorials
- inspecció educativa
- serveis educatius
- centres d'educació especial i centres ordinaris
- departaments de la Generalitat
- associacions de pares i mares d'afectats
- entitats representatives del sector

Escolarització de l'alumnat amb discapacitat a Catalunya

Marc normatiu

El Departament d'Educació ha regulat progressivament l'atenció a les persones amb discapacitats mitjançant diferents disposicions normatives:

- 1981: Circular per la qual s'estableixen els criteris d'actuació en el camp de l'educació especial a Catalunya.
- 1984: Decret 117/1984, d'ordenació de l'educació especial per a la seva integració en el sistema educatiu ordinari.
- 1994: Decret 155/1994, de regulació dels serveis educatius del Departament d'Educació.
- 1997: Decret 299/1997, de regulació de l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

El Pla director de l'educació especial

El mes d'abril de 2003 el Departament d'Educació va presentar un pla director en el qual es formulaven diferents línies d'actuació per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials.

Les principals línies d'actuació proposades en el Pla director de l'educació especial eren les següents:

- Normalització de l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat en centres ordinaris, personalització de l'educació, participació de les famílies i sectorització dels serveis.
- Escolarització, tant com sigui possible, de l'alumnat amb discapacitat en centres ordinaris i en centres d'educació especial amb escolaritat compartida.

- Avaluació inicial i revisió anual de la situació de l'alumnat amb discapacitat.
 - Suport dels centres d'educació especial als centres ordinaris com a centres proveïdors de recursos, excepcionalment per a suport a l'alumnat.
 - Assignació d'un mestre/a d'EE per cicle en els centres ordinaris de les zones on no hi ha CEE.
 - Elaboració de plans educatius individualitzats explicitant per a cada alumne/a: prioritats / serveis / emplaçaments / criteris d'avaluació.
-
- Establiment d'itineraris escolars: atenció escolar i transició a la vida adulta.

Per a la implementació, el Pla director establia tres fases diferenciades:

- 2003: realització de consultes en relació amb el Pla.
- 2004-2006: realització d'experiències pilot, formació del professorat i actualització de normatives.
- 2007-2010: generalització.

Actuacions desenvolupades en el període 2004-2006

Per avançar en una educació més inclusiva de l'alumnat en el període 2004-2006, es van dur a terme les actuacions següents:

- Creació de 115 unitats de suport a l'educació especial (USEE) en centres ordinaris. Les unitats de suport a l'educació especial (USEE) són unitats de recursos (professorat especialista d'educació especial i educadors) que donen suport tant als alumnes com al professorat per tal de facilitar la participació de l'alumnat amb discapacitat en les activitats que es fan a l'aula ordinària. Les USEE formen part del pla d'atenció a la diversitat del projecte educatiu del centre.

La creació de 115 USEE va comportar:

- un increment de 150 professors (mestres d'educació especial i psicopedagogs) i 106 educadors d'educació especial;
- la formació dels equips directius, del professorat i dels professionals d'EAP dels centres dotats amb USEE.

- Impuls i reorientació de l'escolarització compartida (participació de l'alumnat de centres d'educació especial en activitats en centres ordinaris), incorporant l'escolarització compartida en la resolució de preinscripció i matrícula, i precisió del seu desenvolupament en les instruccions d'inici de curs.
- Ampliació dels serveis educatius: 95 psicopedagogs, 36 treballadors socials i 15 fisioterapeutes en els EAP; 4 psicopedagogs i 55 logopedes en els CREDA, i 60 tècnics d'integració social (TIS) en centres amb alt percentatge d'alumnat amb risc d'exclusió social.
- Reforç del temps de dedicació del professorat de psicologia i pedagogia al suport al professorat en l'atenció de l'alumnat amb discapacitat.
- Inici dels serveis de suport a l'atenció de l'alumnat amb discapacitat motriu i de l'alumnat amb trastorns generalitzats del desenvolupament i de la conducta.

En el Pacte nacional per a l'educació es va fer explícita la necessitat d'emprendre polítiques educatives orientades a millorar la qualitat i l'eficàcia del sistema educatiu, a facilitar l'accés de tothom a l'educació i a la formació permanent, i a avançar vers una escola inclusiva.

Dades d'escolarització

L'escolarització de l'alumnat amb discapacitat es du a terme en diferents modalitats: escolarització en centre ordinari, escolarització compartida entre centre ordinari i centre d'educació especial o escolarització en centre d'educació especial, essent les característiques de cada alumne/a, els recursos de la zona, l'orientació dels equips d'assessorament psicopedagògic i l'opció de les famílies el que determina la decisió.

Actualment l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat és la següent:

Evolució de l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat

	Curs 2004-2005	Curs 2005-2006	Curs 2006-2007
Alumnat amb discapacitat	1,58%	1,63%	1,67%
Alumnat discapacitat en centres ordinaris	52,8%	54,89%	55,2%

Font: estadístiques anuals del Departament d'Educació.

Distribució de l'alumnat amb discapacitat en centres d'educació especial i centres ordinaris

	CEE	CO
Discapacitat auditiva	17%	83%
Discapacitat visual	7%	93%
Discapacitat física	37%	63%
Discapacitat intel·lectual	46%	54%
Trastorns generals del desenvolupament	75%	25%
Trastorns de personalitat	38%	62%
Discapacitats múltiples	94%	6%

Font: estadístiques anuals del Departament d'Educació.

Alumnat escolaritzat en els centres d'educació especial

Alumnat	
Amb afectació greu	24%
Amb afectació mitjana	42%
Amb afectació lleu	34%

Centres	
Alumnat amb afectació greu	30%
Alumnat amb diferents graus d'afectació	60%
Alumnat poc afectat	10%

Font: estadístiques anuals del Departament d'Educació.

El 10% de l'alumnat escolaritzat en centres d'educació especial participa en experiències d'escolarització compartida.

1. Alumnat amb afectació greu: alumnat sense autonomia i amb necessitats d'estimulació i atenció emocional, de suport extens i generalitzat.
2. Alumnat amb afectació mitjana: alumnat amb manca d'hàbits mínims d'autonomia i/o conductes disruptives i amb necessitat de suport limitat.
3. Alumnat amb afectació lleu: alumnat amb mínims d'autonomia i d'hàbits socials, i amb necessitat de suport intermitent.

L'educació inclusiva

Un dels reptes del sistema educatiu actual és avançar progressivament cap a un model d'escola en què tot l'alumnat pugui participar, d'acord amb les seves possibilitats i sense discriminacions, en les activitats escolars ordinàries.

El concepte d'escola inclusiva ha anat avançant des d'una concepció més centrada en l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat o que té necessitats educatives especials en entorns escolars ordinaris, fins al plantejament global de l'atenció a la diversitat de tot l'alumnat del centre educatiu.

Les recerques i els treballs fets per experts mundials ens serveixen per il·lustrar la direcció de l'escola inclusiva i el que suposa la inclusió dels alumnes amb discapacitats en l'escola ordinària:

- L'escola inclusiva és l'escola que ofereix a tots els infants, sense distinció per raons de discapacitat, de raça o de qualsevol altra diferència, l'oportunitat de ser membres d'un grup classe ordinari, per aprendre dels seus companys i juntament amb ells dins l'aula ordinària (Susan Bray Stainback, 2001).
- Una escola inclusiva és una escola en què els estudiants amb necessitats educatives especials o discapacitats van a la classe comuna on, amb els companys de la seva edat, anirien si no fossin discapacitats (Gordon L. Porter, 2001).
- L'educació inclusiva és un procés que comença amb el reconeixement de les diferències que hi ha entre els estudiants i el respecte i la construcció dels processos d'ensenyament i d'aprenentatge a partir d'aquestes diferències, reduint les barreres en l'aprenentatge i en la participació per a tot l'alumnat, no solament per als qui presenten disminucions o tenen necessitats educatives especials (Índex per a la inclusió, 2002).
- En una escola inclusiva no hi ha alumnes corrents i alumnes especials, sinó simplement alumnes, sense adjectius, cadascú amb les pròpies característiques i necessitats, entenent la diversitat com un fet natural i, per tant, tenint en compte aquestes diferències perquè tots els alumnes, que són diversos, aprenguin al màxim de les seves possibilitats.

L'alumnat amb discapacitat participa tant com pot en les activitats generals i en la vida del centre, així com en les activitats d'ensenyament i aprenentatge dins l'aula ordinària (Pere Pujolàs, 2005).

- L'escola inclusiva és l'escola que dona resposta educativa —i des d'una perspectiva institucional— a tot l'alumnat, siguin quines siguin les necessitats, característiques o discapacitats, i proporciona en cada cas els mitjans per suprimir les barreres que poden impedir-ne la participació en els entorns ordinaris, sense qüestionar-ne la pertinença al centre (ACPEAP, 2005).

La inclusió, més enllà de la provisió de serveis, implica un canvi en les expectatives d'aprenentatge de l'alumnat ("tot l'alumnat pot arribar a aprenentatges significatius amb els suports i oportunitats adequats, amb la participació de tots i amb l'adaptació i flexibilitat necessàries"), un reconeixement de les possibilitats d'aprendre els uns dels altres i un treball interactiu dels professionals per donar respostes adequades a les necessitats de l'alumnat.

La participació de l'alumnat amb discapacitat en entorns escolars ordinaris implica preveure, en la planificació de les activitats d'ensenyament i d'aprenentatge, diferents formes de participació i diferents nivells de resposta de l'alumnat perquè tots els alumnes puguin formar part activa del procés.

Gordon Porter (1990) assenyalava com a diferències més significatives entre un enfocament tradicional de l'educació especial i un enfocament inclusiu el fet que el primer se centra en l'alumne/a —diagnòstics prescriptius i programes individualitzats—, mentre que el segon prioritza el grup classe i la resolució de problemes en col·laboració.

Pere Pujolàs (2005) assenyalava com a postulats principals de la inclusió escolar:

- No considerar la diversitat com un problema, sinó com la normalitat.
- Demanar a cadascú el que sigui capaç d'assolir.
- Tractar cadascú d'acord amb les seves necessitats.
- Considerar l'escola com un recurs més de la comunitat i la comunitat com un recurs més de l'escola.
- Preparar per a la cooperació i no per a la competició.

Els informes de l'Agència Europea per al Desenvolupament de l'Educació Especial assenyalen com a factors eficaços per a l'educació inclusiva:

- l'ensenyament cooperatiu entre el professorat i l'alumnat dins i fora de l'aula i de l'escola;
 - l'aprenentatge cooperatiu mitjançant cotutories i tutories entre companys;
 - la resolució dels problemes en col·laboració amb l'alumnat;
 - l'agrupament heterogeni de l'alumnat tractant la diversitat dins l'aula amb objectius diferenciats, rutes alternatives d'aprenentatge, flexibilitats, adaptacions...;
-
- l'ensenyament efectiu, amb planificacions i avaluacions sistemàtiques orientant el currículum i els suports a les necessitats individuals per a l'accés a les activitats generals i al progrés en els aprenentatges.

I, en un context d'escola inclusiva, els elements que esdevenen clau per a l'alumnat amb discapacitat —treball multinivell, desenvolupament d'habilitats i interaccions socials, treball cooperatiu...— també esdevenen beneficiosos per al conjunt de l'alumnat.

"Un sistema escolar que lliura els alumnes amb problemes d'aprenentatge i discapacitat a una estructura educativa separada, no només els exclou i els protegeix dels iguals sense discapacitats i a aquests dels iguals amb discapacitats, sinó que mina la capacitat d'una unitat global útil per a tots els estudiants." (Porter, 1986)

Quan l'escola acull tothom, fent que alumnes diferents aprenguin junts, compartint i cooperant per a la satisfacció i l'èxit de tots, es contribueix de manera significativa perquè les persones diferents puguin conviure en la societat de manera solidària i cohesionada.

L'ACPEAP (2005) indica que, per avançar cap a una escola inclusiva, és imprescindible el compromís de tota la comunitat educativa i del conjunt de la societat perquè els valors que s'impulsen des de l'escola tinguin continuïtat i coherència en l'entorn social i laboral.

Centres d'educació especial i centres ordinaris han dut a terme reeixides experiències d'escolarització compartida, que han comportat un benefici socialitzador tant per a l'alumnat amb discapacitat com per a l'alumnat sense discapacitat, i a les quals cal donar continuïtat en situacions més normalitzades.

El Departament d'Educació es proposa el repte d'avançar vers l'educació inclusiva de tot l'alumnat comptant amb tota la comunitat educativa catalana.

Pla d'acció 2007-2010

Un cop assolit l'objectiu d'universalitzar el dret a l'educació i d'ampliar el període de l'escolarització obligatòria per a tothom, cal avançar progressivament en la construcció d'un sistema educatiu més just, que contribueixi a la construcció d'una societat més equitativa, respectuosa amb les diferències, solidària i integradora.

Avançar cap un model d'escola inclusiva implica avançar cap a una escola:

- oberta a tothom, sense discriminacions ni exclusions;
- que doni resposta educativa a la diversitat de necessitats educatives de tot l'alumnat, no solament dels qui presenten discapacitat;
- que potenciï la convivència de persones diverses per avançar en la construcció d'una societat més cohesionada;
- que promogui la igualtat d'oportunitats de totes les persones evitant qualsevol tipus de marginació.

En les darreres conferències mundials sobre l'educació celebrades per la UNESCO, i especialment en la Declaració de Salamanca (1994), s'ha assenyalat que:

- els centres educatius, i més en l'ensenyament obligatori, han d'acollir tots els nens i les nenes independentment de les diferències o condicions personals i socials;
- els centres educatius han d'adaptar l'aprenentatge a les necessitats de cada nen o nena, i trobar la manera d'educar amb èxit tots els estudiants, fins i tot els que tenen discapacitats greus;
- els infants i joves amb necessitats educatives especials han de ser inclosos en els plans educatius elaborats per a la majoria de nens i nenes.

Per tal d'impulsar una educació més inclusiva, el Departament d'Educació ha dissenyat el Pla d'acció "Aprendre junts per viure junts", que s'ha de desenvolupar en el període 2007-2010, amb els objectius següents:

- avançar en l'escolarització inclusiva de tot l'alumnat en entorns escolars ordinaris;
- optimitzar els recursos existents per a l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat en entorns ordinaris;
- avançar en l'atenció integral de l'alumnat amb discapacitat durant l'escolaritat i en la transició a la vida adulta;
- elaborar el mapa de recursos i serveis per a l'educació de l'alumnat amb discapacitat a Catalunya.

Avançar en l'escolarització de tot l'alumnat en entorns escolars ordinaris

El sistema educatiu compta amb recursos i serveis educatius específics (mestres d'educació especial, mestres de pedagogia terapèutica, mestres d'audició i llenguatge i professorat de psicologia i pedagogia, centres de recursos per a deficients auditius (CREDA), centres de recursos per a deficients visuals (CERC), serveis de suport a l'alumnat amb discapacitat motriu, serveis de suport a l'alumnat amb trastorns del desenvolupament i la conducta) per donar suport a l'atenció de les necessitats educatives de l'alumnat. Amb aquests recursos, l'alumnat amb uns mínims d'autonomia i d'hàbits socials (discapacitats sensorials —auditives o visuals—, discapacitats motrius —autònomes o parcialment dependents— i discapacitats intel·lectuals lleus) han de ser escolaritzats en centres educatius ordinaris.

El Departament d'Educació consolidarà les unitats de suport a l'educació especial (USEE) com a unitats de recursos, per tal que l'alumnat amb manca d'autonomia i/o conductes disruptives (discapacitats motrius dependents, discapacitats intel·lectuals severes i trastorns generalitzats del desenvolupament i la conducta) també pugui ser escolaritzat i participar en entorns escolars ordinaris. Així mateix, s'impulsarà l'escolarització inclusiva de l'alumnat amb discapacitat en els ensenyaments postobligatoris ordinaris (batxillerats, cicles formatius i PQPI), i la formació per a la transició a la vida adulta per a persones amb dificultats d'autonomia personal i d'inserció laboral.

Els centres d'educació especial esdevindran centres de referència i de col·laboració en l'escolarització d'alumnat amb discapacitat en centres ordinaris, en la formació del professorat i en l'elaboració de recursos didàctics, i en el desenvolupament de programes o suports específics (estimulació multisensorial, tècniques augmentatives de comunicació i estimulació del llenguatge, desenvolupament motriu, tècniques relacionals, tecnologies de suport, habilitats funcionals, inserció laboral, transició a la vida adulta...).

La identificació per part dels serveis educatius de les limitacions i les possibilitats de cada alumne/a haurà de concloure amb la concreció d'un pla integral perso-

nalitzat que inclogui, de manera global, tant les adaptacions i els suports que rebrà l'alumne en l'àmbit escolar (emplaçaments, adaptacions del currículum —ACI— i suports per a l'aprenentatge i la participació en l'activitat escolar) com els suports i prestacions que rebrà en contextos no escolars, com els mecanismes de coordinació entre els diferents professionals que hi hagin d'intervenir.

Optimitzar els recursos existents per a l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat en entorns ordinaris

L'educació inclusiva requereix l'assumpció, per part de tot el professorat, de la responsabilitat de progrés de tot l'alumnat.

El professorat especialista (mestres d'educació especial, mestres de pedagogia terapèutica i professorat de pedagogia i psicologia), coordinadament amb els serveis educatius, ha de col·laborar amb el professorat en la identificació de les necessitats educatives de l'alumnat, la concreció d'estratègies per facilitar l'accés als entorns escolars ordinaris, i la preparació i adaptació d'activitats i materials, i donar suport en la participació de l'alumnat amb discapacitat a l'aula ordinària.

El Departament d'Educació promourà mesures organitzatives (comissió d'atenció a la diversitat), estratègies metodològiques (treball cooperatiu, multinivell...) i un banc de recursos didàctics per a l'atenció inclusiva de tot l'alumnat.

Es farà un pla de formació adreçat a equips directius, serveis educatius, professionals especialistes i professorat d'aula per aprofundir en aspectes diversos de les necessitats educatives de l'alumnat i de l'atenció inclusiva a la diversitat de l'alumnat. En el desenvolupament de les activitats de formació es comptarà amb professionals de serveis educatius, de serveis específics i de centres d'educació especial, així com amb professorat de centres ordinaris que hagin dut a terme experiències d'educació inclusiva.

Es prioritzarà el suport dels mestres d'EE i del professorat de psicologia i pedagogia en l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives vinculades a discapacitats.

Es potenciaran els serveis de suport especialitzats a centres ordinaris revisant les seves funcions i considerant, si s'escau, la incorporació de nous perfils professionals i la creació de nous serveis especialitzats.

Així mateix, atesa la dilatada experiència dels centres d'educació especial en l'atenció a l'alumnat amb discapacitat, es potenciarà la col·laboració dels seus

professionals en l'atenció inclusiva d'aquest alumnat en entorns escolars ordinaris:

- Es crearan serveis de suport especialitzats en centres d'educació especial que tinguin experiència en alumnat amb determinades discapacitats per donar suport a l'atenció d'aquest alumnat en centres ordinaris.
- Es considerarà la col·laboració de professionals de centres d'educació especial en l'atenció a l'alumnat discapacitat en centres escolars ordinaris.

~~S'establiran acords amb ens locals i patronals del sector privat concertat perquè,~~
atesa la seva experiència, professionals dels centres d'educació especial d'altres titularitats públiques i concertats també puguin dur a terme serveis de suport especialitzat en centres ordinaris.

Es coordinarà amb les universitats la incorporació de l'educació inclusiva en la formació inicial del professorat.

Es potenciarà amb els serveis educatius la difusió de bones pràctiques.

Avançar en l'atenció integral de l'alumnat amb discapacitat durant l'escolaritat i en la transició a la vida adulta

Les necessitats de les persones amb discapacitat no incideixen solament en l'àmbit educatiu, sinó també en els àmbits personal, social i laboral; per tant, en l'atenció a les persones que tenen necessitats específiques, cal la màxima coresponsabilització de totes les entitats i institucions.

El Departament d'Educació impulsarà la coordinació amb els departaments de Salut, Treball, i Acció Social i Ciutadana a fi d'avançar en la concreció d'un pla integral per a l'atenció a les limitacions de l'alumnat amb discapacitat, tant durant l'escolaritat com per a la inserció laboral i la transició a la vida adulta.

Es promourà la coresponsabilitat dels ens locals en l'atenció a l'alumnat amb discapacitat i la creació de xarxes de coordinació municipal dels agents i serveis que intervenen en l'atenció a les persones amb discapacitat i les seves famílies.

Amb la col·laboració de les associacions i entitats vinculades a la discapacitat, s'elaboraran guies orientatives per a les famílies sobre les discapacitats, l'escolarització de l'alumnat i els serveis i recursos als que tenen accés.

Elaborar el mapa de recursos i serveis per a l'educació de l'alumnat amb discapacitat

Per a impulsar l'educació inclusiva és necessària una planificació territorialitzada de serveis i recursos per a l'atenció a l'alumnat: recursos generalitzats amb què es dotaran els centres ordinaris, centres ordinaris amb recursos específics i centres i serveis especialitzats.

El Departament d'Educació, conjuntament amb la inspecció educativa i els serveis territorials, ha dut a terme una estimació de les previsions d'alumnat discapacitat i dels recursos necessaris per a la seva atenció.

En cada servei territorial es constituirà una comissió presidida pel director/a dels ST o la persona en qui delegui, membres de la secció de formació del professorat i programes educatius i membres dels serveis educatius i de la inspecció educativa, amb l'objectiu de contextualitzar aquesta informació i concretar les necessitats d'escolarització d'alumnat amb discapacitat al territori, les necessitats de recursos específics i la redistribució dels recursos existents.

Les previsions territorials es contrastaran amb representants dels centres i serveis educatius, entitats municipals i institucions vinculades a les persones amb discapacitat al territori.

A partir de les propostes territorials es formularà la proposta definitiva del mapa per a l'educació inclusiva a Catalunya.

Calendari d'actuacions

Per al desenvolupament del Pla d'acció es duran a terme les actuacions següents:

Curs 2006-2007

- Constitució d'una comissió tècnica amb representants de les diferents direccions generals del Departament d'Educació, dels serveis territorials i de la inspecció educativa per a l'elaboració del Pla.
- Consolidació de les USEE en centres ordinaris.
- Inici dels serveis de suport de centres d'educació especial per a l'atenció a l'alumnat amb trastorns del desenvolupament i la conducta i a l'alumnat amb discapacitat motriu en centres ordinaris.

- Orientació als directors dels ST i als inspectors en cap sobre l'escolarització de l'alumnat en entorns escolars ordinaris.
- Modificació de les instruccions d'organització i funcionament dels centres d'educació infantil i primària: modificació de les funcions dels mestres d'EE, prioritzant l'atenció a l'alumnat discapacitat i en entorns escolars ordinaris, i generalització de la comissió d'atenció a la diversitat en tots els centres.

Curs 2007-2008

- Constitució de les comissions territorials per a la planificació de serveis i recursos. Consulta a experts i a entitats i associacions vinculades a les persones amb discapacitat. Concreció del mapa per a l'educació inclusiva.
- Incorporació de més alumnat amb discapacitat en centres ordinaris.
- Ampliació de les USEE i dels serveis de suport per a l'atenció a l'alumnat amb trastorns del desenvolupament i la conducta i a l'alumnat amb discapacitat motriu en centres ordinaris.
- Coordinació amb les departaments de Salut, Treball, i Acció Social i Ciutadana.
- Orientació als serveis educatius i a la inspecció educativa sobre l'escolarització de l'alumnat amb discapacitat en entorns escolars ordinaris.
- Concreció del suport de professionals de CEE a centres ordinaris: suport a l'atenció a l'alumnat, programes o suports específics (estimulació multisensorial, autonomia, tècniques augmentatives de comunicació i estimulació del llenguatge, atenció fisioterapèutica, teràpia relacional, habilitats de vida, inserció laboral, transició a la vida adulta...) i recursos didàctics.
- Concreció de programes per a la inserció laboral i la transició a la vida adulta.
- Inici del Pla de formació del professorat especialista (professorat de psicologia i pedagogia, mestres de pedagogia terapèutica i mestres d'educació especial).
- Acords amb les entitats municipals sobre recursos, serveis i estratègies de coresponsabilització per a l'atenció de les persones amb discapacitat.
- Acords amb les patronals del sector privat concertat.
- Fusió de centres d'educació especial amb centres ordinaris per a la creació de nous centres inclusius.

- Elaboració del mapa de recursos i serveis per a l'educació de l'alumnat amb discapacitat.

Cursos 2008-2009 i 2009-2010

- Implementació del mapa.
- Generalització de la formació del professorat.

Principis d'actuació

En el desenvolupament del Pla esdevindran clau els principis d'actuació següents:

- La normalització, adoptant sempre que sigui possible l'opció més propera i més integradora, des dels principis d'equitat i d'igualtat de drets i deures de totes les persones.
- La descentralització, procurant que les decisions es prenguin en les instàncies més properes al territori i s'assumeixi la responsabilitat del seguiment i dels resultats.
- La participació i la coresponsabilització, tenint en compte les opinions de la comunitat escolar i de les famílies i la seva participació en la presa de decisions.
- La coordinació entre les diferents entitats i institucions per d'optimitzar els recursos i cohesionar les intervencions.
- La millora constant de les actuacions, establint indicadors que permetin valorar-ne la idoneïtat i l'assoliment dels objectius.

El Departament d'Educació incorporarà l'educació inclusiva en la Llei d'educació de Catalunya com un dels eixos bàsics del sistema educatiu a Catalunya.

Bibliografia de referència

- AGENCIA EUROPEA PARA EL DESARROLLO DE LA EDUCACIÓN ESPECIAL. *Educación inclusiva y prácticas en el aula* (2003).
- AGENCIA EUROPEA PARA EL DESARROLLO DE LA EDUCACIÓN ESPECIAL. *Principios fundamentales de la educación de necesidades especiales* (2003).
- AINSCOW, M. *Desarrollo de escuelas inclusivas*. Madrid: Narcea (2001).
- ACPEAP. *Anàlisi de la situació actual i propostes per a avançar cap a una escola inclusiva* (2005).
- APPS. *Carta de drets fonamentals de les persones amb discapacitat intel·lectual* (2004).
- APPS. *Educació especial i canvi. Cap a un sistema inclusiu i respectuós amb la diversitat* (2006).
- BOOTH, T.; AINSCOW, M. *Índex per a la inclusió: guia per a l'avaluació i la millora de l'educació inclusiva*. ICE. Universitat de Barcelona (2005).
- CARBONELL, E. [et al.]. "Inclusió educativa de l'alumnat amb greus barreres per a l'aprenentatge i la participació també a l'ensenyament secundari". *Suports*. Vol. 8 (2004), núm. 2.
- DURAN, D; VIDAL, V. *Tutoria entre iguals: de la teoria a la pràctica*. Graó (2004).
- *La escuela inclusiva. Prácticas y reflexiones* (2004).
- NACIONES UNIDAS. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities* (2006).
- "Escoles inclusives efectives". *Perspectiva escolar* (2001).
- PLATAFORMA CIUTADANA PER A UNA ESCOLA INCLUSIVA. *Modalitats d'inclusió escolar* (2004).
- PORTER, G.L. "Elements crítics per a escoles inclusives. Creant l'escola inclusi-

va: una perspectiva canadenca basada en quinze anys d'experiència". *Suports*. Vol. 5 (2001), núm. 1.

- PUJOLÀS, P. *Aprende juntos alumnos diferentes*. Vic: Eumo (2005).
- PUJOLÀS, P. *Inclusió escolar: alguns reptes per als professionals i per a l'administració educativa* (2005).
- STAINBACK, S. & STAINBACK, W. *Aulas inclusivas*. Narcea (1999).
- STAINBACK, S.B. "Componentes críticos en el desenvolvament de l'educació inclusiva". *Suports. Revista Catalana d'Educació Especial i Atenció a la Diversitat* (2001).
- UNESCO. *Declaración de Salamanca. Conferencia mundial sobre necesidades educativas especiales: acceso y calidad* (1994).